«6D030100-Құқықтану» мамандығы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесіне іздену үшін ұсынылған Батырбай Нұрбол Мұхтарұлының «Құқық қорғау органы, арнаулы мемлекеттік орган қызметкерінің, әскери қызметшінің өміріне қолсұғушылық: қылмыстық-құқықтық және криминологиялық аспектілері»тақырыбындағы диссертациялық жұмысына ресми рецензенттің

СЫН-ПІКІРІ

р/н №	Критерийлер	Критерийлер сәйкестігі	Ресми рецензенттің ұстанымы
1.	Диссертация тақырыбының (бекіту күніне) ғылымның даму бағыттарына және/немесе мемлекеттік бағдарламаларға сәйкес болуы	1.1 Ғылымның даму бағыттарына және/немесе мемлекеттік бағдарламаларға сәйкестігі:	Ғылыми жұмыс «Әділетті Қазақстан: құқық тәртібі, экономикалық өрлеу, қоғамдық оптимизм» Мемлекет Басшысының 2024 жылғы 1 қыркүйектегі Қазақстан халқына Жолдауына сәйкес келеді. Жолдауда, қоғамда заң мен тәртіп идеологиясын терең орнықтыру қажет. Кез келген қоғамның, соның ішінде біздің қоғамның да басты ұғымдарға негізделген сұраныстары – әділдік және қауіпсіздік болып отыр. Құқық қорғау органдарына және басқа да жауапты мекемелерге азаматтардың қауіпсіздігін барынша қамтамасыз ету жүктелді.
		1) Диссертация мемлекет бюджетінен қаржыландырылатын жобаның немесе нысаналы бағдарламаның аясында орындалған (жобаның немесе бағдарламаның атауы мен нөмірі); 2) Диссертация басқа мемлекеттік бағдарлама аясында орындалған (бағдарламаның атауы) 3) Диссертация Қазақстан Республикасының Үкіметі жанындағы Жоғары ғылыми-техникалық комиссия бекіткен ғылым дамуының басым бағытына сәйкес (бағытын көрсету)	«Құқық қорғау органы, арнаулы мемлекеттік орган қызметкерінің, әскери қызметшінің өміріне қолсұғушылық: қылмыстық-құқықтық және криминологиялық аспектілері» тақырыбындағы диссертациялық жұмыс Қазақстан Республикасының құқықтық саясатының 2030 жылға дейінгі тұжырымдамасын бекіту туралы Қазақстан Республикасы Президентінің 2021 жылғы 15 қазандағы № 674 Жарлығына сәйкес орындалған.
2.	Ғылымға маңыздылығы	Жұмыс ғылымға елеулі үлесін **қосады**/қоспайды, ал оның маңыздылығы	Диссертациялық ғылыми жұмыс Қазақстан Республикасының ғылымына елеулі үлес қосады. Диссертацияда қылмыстық

		ашылған/ашылмаған.	заңнамадағы құқық қорғау органы, арнаулы мемлекеттік орган қызметкерінің, әскери қызметшінің өміріне қолсұғушылыққа байланысты нормалардың кемшіліктері мен криминология ғылымындағы түсініктердің сәйкессіздік проблемалар анықталды, жүйеленді. Бұл зерттеудің маңызды тәжірибелік құндылығы туралы айтуға мүмкіндік береді. Жұмыстың маңыздылығы тереңдетіліп ашылған.
3.	Өзі жазу принципі	Өзі жазу деңгейі: 1) **жоғары**; 2) орташа; 3) төмен; 4) өзі жазбаған	Диссертанттың ғылыми жұмысты жазу стилистикасы басқа авторларға қарағанда өзгеше, дербесс болып келеді. Жазу деңгейі жоғары, мазмұндағы сұрақтар толымыен ашылған. Автор тақырыпты терең түсінетіндігін көрсеткен. Бұл эмпирикалық материалдың үлкен көлемі, соның ішінде заңнамалық актілерді, сот тәжірибесін және қылмыстық құқық пен криминологиялы ғылымындағы ғылыми жұмыстарды өз бетінше жинау мен талдауда көрініс тапты. Ғылыми жұмыс Қазақстанда алғаш рет жазылып отыр.
4.	Ішкі бірлік принципі	4.1 Диссертация өзектілігінің негіздемесі: 1) **негізделген**; 2) жартылай негізделген; 3) негізделмеген.	Диссертациялық жұмыстың өзектілігі заманауи талаптарға сәйкес негізделген және жұмыстың өзектілігі болашақта қылмыстық құқық саласына және криминология ғылымына септігін тигізетін ғылыми жұмыстың бірі болып табылады.
		4.2 Диссертация мазмұны диссертация тақырыбын айқындайды 1) **айқындайды;** 2) жартылай айқындайды; 3) айқындамайды	Ғылыми жұмыстың мазмұны диссертацияның тақырыбын айқындайды, мысалы бірінші тарау Қылмыстық құқықтағы құқық қорғау органы, арнаулы мемлекеттік орган қызметкерінің, әскери қызметшінің өміріне қолсұғушылық ұғымы ұғымы, екінші тарауда Құқық қорғау органы, арнаулы мемлекеттік орган қызметкерінің, әскери қызметшінің өміріне қолсұғушылықтың қылмыстық құқықтық және криминологиялық сипаттамасы, үшінші тарауда Құқық қорғау органы, арнаулы мемлекеттік орган қызметкерінің, әскери қызметшінің өміріне қолсұғушылыққа жалпы әлеуметтік деңгейдегі қарсы іс-қимыл қарастырылған.
		4.3. Мақсаты мен міндеттері диссертация тақырыбына сәйкес келеді: 1) **сәйкес келеді;** 2) жартылай сәйкес келеді;	Ғылыми жұмыстың мақсаты мен міндеттері сәйкес келеді. Зерттеудің мақсаты құқық қорғау органы, арнаулы мемлекеттік орган қызметкерінің, әскери қызметшінің және олардың жақындарының өміріне олардың қызметтік

		3) сәйкес келмейді	міндеттерін атқаруына байланысты не қызметтік міндеттерін орындағаны үшін кек алу мақсатындағы қолсұғушылықпен байланысты қатынастарды реттейтін ҚР қылмыстық заңнамасын жетілдіру жөніндегі, осы мәселенің криминологиялық аспектілерін анықтау жөніндегі, сот пен тергеу органдарының құқық қорғау органы, арнаулы мемлекеттік орган қызметкерінің, әскери қызметшінің және олардың жақындарының өміріне олардың қызметтік міндеттерін атқаруына байланысты не қызметтік міндеттерін орындағаны үшін кек алу мақсатындағы қолсұғушылық (ҚР ҚК 380-1 бабы) үшін жауаптылық көздеген қылмыстық-құқықтық нормаларды тәжірибеде қолдану тиімділігін күшейту жөніндегі теориялық түйіндер мен ұсынымдардың жиынтығын қалыптастыру және негіздеу. Қылмыстық құқық институтын жетілдіру бойынша құқықтық актілерге енгізілуі қажет өзгерістер мен толықтыруларды негіздеуден және ұсынудан тұрады. Осы мақсатқа қол жеткізу үшін автор мына **міндеттерді** алдына қойды: - құқық қорғау органы, арнаулы мемлекеттік орган қызметкерінің, әскери қызметшінің және олардың жақындарының өміріне олардың қызметтік міндеттерін атқаруына байланысты не қызметтік міндеттерін орындағаны үшін кек алу мақсатындағы қолсұғушылық үшін қылмыстық жауаптылықтың қалыптасуының және дамуының негізгі кезеңдерін көрсету; - құқық қорғау органы, арнаулы мемлекеттік орган қызметкерінің, әскери қызметшінің және олардың жақындарының өміріне олардың қызметтік міндеттерін атқаруына байланысты не қызметтік міндеттерін орындағаны үшін кек алу мақсатындағы қолсұғушылықтың басқару тәртібіне қарсы қылмыстық құқық бұзушылықтың бір түрі ретіндегі ұғымы жайлы пікірлерді жалпылау және осының негізінде тақырыптың негізгі мәселелеріне түсінік беру; - құқық қорғау органы, арнаулы мемлекеттік орган

			қызметкерінің, әскери қызметшінің және олардың жақындарының өміріне олардың қызметтік міндеттерін атқаруына байланысты не қызметтік міндеттерін орындағаны үшін кек алу мақсатындағы қолсұғушылықтың криминологиялық аспектілеріне талдау жасау; - құқық қорғау органы, арнаулы мемлекеттік орган қызметкерінің, әскери қызметшінің және олардың жақындарының өміріне олардың қызметтік міндеттерін атқаруына байланысты не қызметтік міндеттерін орындағаны үшін кек алу мақсатындағы қолсұғушылық үшін қылмыстық жауаптылықтың ерекшеліктеріне талдау жасау; - құқық қорғау органы, арнаулы мемлекеттік орган қызметкерінің, әскери қызметшінің және олардың жақындарының өміріне олардың қызметтік міндеттерін атқаруына байланысты не қызметтік міндеттерін орындағаны үшін кек алу мақсатындағы қолсұғушылық үшін басқару тәртібіне қарсы қылмыстық құқықбұзушылықтың бір түрі ретіндегі қылмыстық жауаптылықты жүзеге асырудың негізгі бағыттары мен формасын анықтау; - құқық қорғау органы, арнаулы мемлекеттік орган қызметкерінің, әскери қызметшінің және олардың жақындарының өміріне олардың қызметтік міндеттерін атқаруына байланысты не қызметтік міндеттерін орындағаны үшін кек алу мақсатындағы қолсұғушылық жасаған адамға қатысты қылмыстық жаза тағайындауда сот практикасы мен оның әлеуметтік салдары арасындағы қайшылықты анықтау; - Қазақстан Республикасының қылмыстық және қылмыстық-атқару заңнамасының құқық қорғау органы, арнаулы мемлекеттік орган қызметкерінің, әскери қызметшінің және олардың жақындарының өміріне олардың қызметтік міндеттерін атқаруына байланысты не қызметтік міндеттерін орындағаны үшін кек алу мақсатындағы қолсұғушылық жасаған адамға қатысты қылмыстық жаза тағайындау мақсаттарын жүзеге асыруды бақылауды күшейту бөлігін жетілдіру жөніндегі ғылыми-негізделген ұсыныстарды

			қалыптастыру.
		4.4. Диссертацияның барлық бөлімдері мен құрылысы логикалық байланысқан: 1) **толық байланысқан;** 2) жартылай байланысқан; 3) байланыс жоқ	Диссертацияның барлық бөлімдері мен құрылысы логикалық толық байланысқан.
		4.5 Автор ұсынған жаңа шешімдер (қағидаттар, әдістер) дәлелденіп, бұрыннан белгілі шешімдермен салыстырылып бағаланған: 1) **сыни талдау бар;** 2) талдау жартылай жүргізілген; 3) талдау өз пікірін емес, басқа авторлардың сілтемелеріне негізделген	Диссертант ұсынған жаңа шешім, қамаққа алу жазасының қылмыстық-құқықтық және қылмыстық-атқару мәселелері нақты дәйектелген және бұған дейін бұл бағытта жасаған тұжырымдармен салыстырыла сарапталған. Жұмыста айтылған ғылыми бағыттардың негізгі тұжырымдамалары жүйелі түрде баяндалып, олардың басты ерекшеліктері көрсетілген және олар ұсынылған моделдің негізін құрайды. Таңдалған тақырыпты бір ғана бағытта ғана емес, пәнаралық негізде қарастыра отырып, жүйелі түрде қарастыру орын алған. Мәселен, ғылыми тұжырымдар мен қажетті ұсыныстар айту барысында сауалнамалар жүргізіліп, статистикалық есептер талданып, сот үкімдері қарастырылып, отандық және шетелдік ғалымдардың құқық қорғау органы, арнаулы мемлекеттік орган қызметкерінің, әскери қызметшінің өміріне қолсұғушылыққа қатысты пікірлеріне терең талдаулар жасалынған.
5.	Ғылыми жаңашылдық принципі	5.1 Ғылыми нәтижелер мен қағидаттар жаңа болып табыла ма? 1) **толығымен жаңа;** 2) <u>жартылай жаңа (25-75% жаңа болып табылады);</u> 3) жаңа емес (25% кем жаңа болып табылады)	Ғылыми нәтижелер мен қағидаттар толығымен жаңа. Диссертация қылмыстық құқықтың дамуына айтарлықтай ғылыми үлес қосады, оны құқық қорғау органы, арнаулы мемлекеттік орган қызметкерінің, әскери қызметшінің өміріне қолсұғушылықты саралаудың және алдын-алудың жаңа мдеялары мен тәсілдерімен байытады. Қорғауға ұсынылған жаңашыл ережелер мен принциптер дәлелді дәлелдемелермен расталады және болашақ зерттеулер мен заңнамалық бастамалар үшін маңызды бағыт болып табылады. Диссертацияда автор құқық ғылымы үшін жаңалығы мен маңыздылығы бар ғылыми нәтижелер мен ережелерді ұсынады.
		5.2 Диссертацияның қорытындылары жаңа	Диссертант ұсынған диссертацияның қорытындылары

		болып табыла ма? 1) **толығымен жаңа;** 2) жартылай жаңа (25-75% жаңа болып табылады); 3) жаңа емес (25% кем жаңа болып табылады)	толығымен жаңа болып табылады.
		5.3 Техникалық, технологиялық, экономикалық немесе басқару шешімдері жаңа және негізделген бе? 1) **толығымен жаңа;** 2) жартылай жаңа (25-75% жаңа болып табылады); 3) жаңа емес (25% кем жаңа болып табылады)	Ғылыми нәтижелер мен қағидаттар толығымен жаңа болып табылады.
6.	Негізгі қорытындылардың негізділігі	Барлық қорытындылар ғылыми тұрғыдан қарағанда ауқымды дәлелдемелерде **негізделген**/негізделмеген (qualitative research және өнертану және гуманитарлық бағыттары боынша)	Диссертациялық жұмыстың негізгі қорытындылары ғылыми тұрғыдан дәлелдемелерге негізделген.
7.	Қорғауға шығарылған негізгі қағидаттар	Әр қағидат бойынша келесі сұрақтарға жауап беру қажет: 7.1 Қағидат дәлелденді ме? 1) **дәлелденді;** 2) шамамен дәлелденді; 3) шамамен дәлелденбеді; 4) дәлелденбеді 7.2 Тривиалды ма? 1) ия; 2) **жоқ** 7.3 Жаңа ма? 1) **ия;** 2) жоқ 7.4 Қолдану деңгейі: 1) тар; 2) орташа; 3) **кең** 7.5 Мақалада дәлелденген бе?	Диссертантпен қорғауға шығарылған тұжырымдар жұмыста толықтай дәлелденген. **Нәтиже 1.** Қолданыстағы қылмыстық заңнаманың құқық қорғау органы, арнаулы мемлекеттік орган қызметкерінің, әскери қызметшінің өміріне қолсұғушылық үшін қылмыстық жауаптылықты белгілеу бөлігінің жетілмегенін көрсетті. 7.1. 1) Қорғауға ұсынылған қағидат дәлелденді. 7.2. 2) тривиалды емес. 7.3. 1) Қағидат жаңа 7.4. 3) Қолдану деңгейі кең 7.5. 1) Қорғауға ұсынылған қағидалар ғылыми мақалаларда дәлелденген. **Нәтиже 2.** Билік өкілдері санатына жататын құқық қорғау органы, арнаулы мемлекеттік орган қызметкерлеріне, әскери қызметшілерге қатысты құқыққа қайшы агрессияның бағытталуын көрсететін детерминанттарды, сондай-ақ олардың криминалдық элементтер жағынан әлсіз тұстарын анықтады;

		1) **ия;** 2) жоқ	7.1. 1) Қорғауға ұсынылған қағидат дәлелденді. 7.2. 2) тривиалды емес. 7.3. 1) Қағидат жаңа 7.4. 3) Қолдану деңгейі кең 7.5. 1) Қорғауға ұсынылған қағидалар ғылыми мақалаларда дәлелденген. **Нәтиже 3.** Жаза тағайындау мәселелерін, соның ішінде құқық қорғау органы, арнаулы мемлекеттік орган қызметкерінің, әскери қызметшінің өз қызметтік міндеттерін орындауына байланысты не қызметтік міндеттерін орындағаны үшін кек алу мақсатында олардың немесе жақындарының өміріне қол сұғатын қылмыстық құқық бұзушылық үшін жаза тағайындау мәселесі мемлекеттің қылмыстық саясатын әзірлеу мен жүзеге асырудың, оның құқықтық жүйесінің, құқық қолданудың теориясы мен практикасының әдіснамалық және жалпы теориялық негізі болып табылатынын дәлелдеді. 7.1. 1) Қорғауға ұсынылған қағидат дәлелденді. 7.2. 2) тривиалды емес. 7.3. 1) Қағидат жаңа 7.4. 3) Қолдану деңгейі кең 7.5. 1) Қорғауға ұсынылған қағидалар ғылыми мақалаларда дәлелденген. **Нәтиже 4.** ҚР ҚК 380-1-бабын қабылдау мемлекеттің құқық қорғау органы, арнаулы мемлекеттік орган қызметкерінің, әскери қызметшінің және олардың жақындарының өміріне олардың қызметтік міндеттерін атқаруына байланысты не қызметтік міндеттерін орындағаны үшін кек алу мақсатындағы қолсұғушылықтан қорғау жөніндегі дер кезіндегі және мәжбүрлі түрдегі шарасы екеніне қарамастан бұл баптың әрекеті басқарудың қалыптасқан тәртібін ғана емес, мемлекеттің ұлттық қауіпсіздігін де қорғауға, сондай-ақ құқық қорғау, арнаулы мемлекеттік орган қызметкерінің және әскери қызметшінің азаматтық қоғам алдындағы беделі мен ролін нығайтуға да бағытталғанын. Дегенмен бұл мәселедегі

			статистиканың өзгергеніне қарамастан құқық қорғау органы, арнаулы мемлекеттік орган қызметкерінің, әскери қызметшінің өміріне қолсұғушылық жасағаны үшін жаза тағайындау бөлігіндегі заңнаманы гуманизациялауға болмайды, керісінше оны күшейту жұмыстарын жалғастыру ұсынылды. 7.1. 1) Қорғауға ұсынылған қағидат дәлелденді. 7.2. 2) тривиалды емес. 7.3. 1) Қағидат жаңа 7.4. 3) Қолдану деңгейі кең 7.5. 1) Қорғауға ұсынылған қағидалар ғылыми мақалаларда дәлелденген. **Нәтиже 5.** ҚР ҚК 380-1-бабының атауын нақтылап, атауы мен диспозициясының мамзмұнын сәйкестендіру керек. Бұл баптың атауы «...өміріне қолсұғушылық», ал диспозициясында «Құқық қорғау органы, арнаулы мемлекеттік орган қызметкерінің, әскери қызметшінің, жануарлар дүниесін қорғау жөніндегі мемлекеттік инспектордың, жануарлар дүниесін қорғау жөніндегі мамандандырылған ұйым инспекторының, қорықшының өз қызметтік міндеттерін орындауына байланысты не қызметтік міндеттерін орындағаны үшін кек алу мақсатында олардың немесе жақындарының *өміріне қолсұғушылық, яғни қазаға ұшыратуға бағытталған қасақана әрекеттер*» -делінген. 7.1. 1) Қорғауға ұсынылған қағидат дәлелденді. 7.2. 2) тривиалды емес. 7.3. 1) Қағидат жаңа 7.4. 3) Қолдану деңгейі кең 7.5. 1) Қорғауға ұсынылған қағидалар ғылыми мақалаларда дәлелденген. **Нәтиже 6.** ҚР ҚК 380-1-бабының диспозициясына да өзгерту енгізу керек. 380-1-баптың 1-бөлігінің диспозициясынан РФ ҚК-дегідей етіп «қазаға ұшыратуға бағытталған қасақана әрекеттер» деген сөздерді алып тастау керек. Сол кезде ҚР ҚК 380-1-бабының 1-бөлігінің диспозициясы «Құқық қорғау

			органы, арнаулы мемлекеттік орган қызметкерінің, әскери қызметшінің, жануарлар дүниесін қорғау жөніндегі мемлекеттік инспектордың, жануарлар дүниесін қорғау жөніндегі мамандандырылған ұйым инспекторының, қорықшының өз қызметтік міндеттерін орындауына байланысты не қызметтік міндеттерін орындағаны үшін кек алу мақсатында олардың немесе жақындарының өміріне қолсұғушылық» болады. Осы орайда біздің ҚР ҚК 380-1-бабының атауы мен 1-бөлігінің диспозициясы арасында анықтаған сәйкессіздігіміз жойылады 7.1. 1) Қорғауға ұсынылған қағидат дәлелденді. 7.2. 2) тривиалды емес. 7.3. 1) Қағидат жаңа 7.4. 3) Қолдану деңгейі кең 7.5. 1) Қорғауға ұсынылған қағидалар ғылыми мақалаларда дәлелденген.
8.	Дәйектілік принципі Дереккөздер мен ұсынылған ақпараттың дәйектілігі	8.1 Әдістеменің таңдауы - негізделген немесе әдіснама нақты жазылған 1) **ия;** 2) жоқ	Зерттеу әдістемесін таңдау негізделген және ғылыми диссертацияда нақты сипатталған. Бұл оқырманға автордың зерттеуге ғылыми көзқарасын толық түсінуге мүмкіндік береді. Диссертацияда қолданылған зерттеу әдістері заманауи және ғылымда жалпы қабылданған әдістер. Автор әдіснамалық құралдардың кең спектрін, соның ішінде салыстырмалы-құқықтық талдауды, кейс-стадиді, сондай-ақ сот практикасы мен заңнаманы талдауды тиімді пайдаланды. Бұл зерттеу мәселелерін жан-жақты қамтуға ғана емес, сонымен қатар тұжырымдардың ғылыми жаңалығы мен практикалық маңыздылығын қамтамасыз етуге мүмкіндік берді. Әдістеменің толық сипаттамасы құқықтану саласындағы ғылыми диалогты байытады және осы саладағы одан әрі зерттеулерге негіз берді.
		8.2 Диссертация жұмысының нәтижелері компьютерлік технологияларды қолдану арқылы ғылыми зерттеулердің қазіргі заманғы әдістері мен деректерді өңдеу және интерпретациялау	Диссертация жұмысының нәтижелері компьютерлік технологияларды қолдану арқылы ғылыми зерттеулердің қазіргі заманғы әдістері мен деректерді өңдеу және интерпретациялау әдістемелерін пайдалана отырып алынған,

		әдістемелерін пайдалана отырып алынған: 1) **ия;** 2) жоқ	ол нәтижелер заманауи технологияны пайдалану арқылы терілген және ғылыми жұмыста анық көрініс табады.
		8.3 Теориялық қорытындылар, модельдер, анықталған өзара байланыстар және заңдылықтар эксперименттік зерттеулермен дәлелденген және расталған (педагогикалық ғылымдар бойынша даярлау бағыттары үшін нәтижелер педагогикалық эксперимент негізінде дәлелденеді): 1) ия; 2) **жоқ**	Ғылыми жұмыстағы теориялық қорытындылар отандық және шетелдік ғалымдардың, мемлкеттік органдардың есептеріне, сот үкімдеріне қамтыла отырып жазылған. Теориялық қорытындылар, модельдер, анықталған өзара байланыстар және заңдылықтар эксперименттік зерттеулерді талап етпейді. Сондықтан эксперименттік зерттеулер жүргізілмеді.
		8.4 Маңызды мәлімдемелер нақты және сенімді ғылыми әдебиеттерге сілтемелермен **расталған** / ішінара расталған / расталмаған	Ғылыми жұмысты жазу барысында маңызды мәлімдемелер нақты және сенімді ғылыми әдебиеттерге сілтемелермен **расталған.** Ғылыми жұмыста отандық және шетелдік ғалымдардың соңғы жылдардағы ғылыми жұмыстарына сілтемелер жасалынған.
		8.5 Пайдаланылған әдебиеттер тізімі әдеби шолуға **жеткілікті/**жеткіліксіз	Пайдаланылған әдебиеттер тізімі әдеби шолуға жеткілікті болып табылады.
9	Практикалық құндылық принципі	9.1 Диссертацияның теориялық маңызы бар: 1) **ия;** 2) жоқ	Диссертант ұсынған диссертациялық жұмыстың теориялық маңызы бар. Болашақта қылмыстық құқық заңнамаларына өзгерістер ұсынылуы мүмкін.
		9.2 Диссертацияның практикалық маңызы бар және алынған нәтижелерді практикада қолдану мүмкіндігі жоғары: 1) **ия;** 2) жоқ	Диссертацияның практикалық маңызы бар және алынған нәтижелерді практикада қолдану мүмкіндігі жоғары
		9.3 Практикалық ұсыныстар жаңа болып табылады? 1) **толығымен жаңа;** 2) жартылай жаңа (25-75% жаңа болып табылады);	Диссертация аясындағы ғылыми нәтижелер мен практикалық ұсыныстар жаңа болып табылады. Бұрын ғылымда тұжырымдалмаған, ұсыныстар дисертанттың ұсынуымен алғашқы ғылыми жұмыс болып табылады.

		3) жаңа емес (25% кем жаңа болып табылады)	
10.	Жазу және ресімдеу сапасы	Академиялық жазу сапасы: 1) **жоғары;** 2) орташа; 3) орташадан төмен; 4) төмен.	Диссертацияның академиялық жазу сапасы жоғары болып табылады. Автор тұжырымдарда ерекше дәлдікті, талдаудың тереңдігін және дәлелдің қатаңдығын көрсетеді, бұл ұсынылған материалды қабылдау мен түсінудің жеңілдігіне ықпал етеді. Жазу стилі ғылыми қатаңдық пен қол жетімділікті біріктіреді., бұл мәтінді тек қылмыстық құқық мамандары үшін ғана емес, сонымен қатар құқық қорғау, арнаулы мемлекеттік орган, әскери қызметшілердің өміріне қолсұғушылықтан қорғау мәселелеріне қызығушылық танытатын кең аудитория үшін де түсінікті етеді. Диссертациядағы академиялық жазуда автор қатаң құрылым мен нақты ұйымдастырылған логикалық тәртіпті ұстанған. Зерттеу жұмысы қазақ тілінде, қойылған талаптарға сай жазылған кешенді ғылыми еңбек.
11	Диссертацияға ескертулер		Н.М.Батырбайдың диссертациясы жоғары мазмұнды жазылған, ғылыми деңгейде орындалған. Сонымен қатар жеке, елеусіз ескертулер айтуға болады. Дисертациялық жұмыста құқық қорғау органы, арнаулы мемлекеттік орган қызметкерінің, әскери қызметшінің өміріне қолсұғушылық жазасы бойынша статистикалық мәліметтер аз, шетелдердің сот үкімдерін көрсеткен жағдайда ғылыми жұмыстың маңызы жоғары боларе еді деп есептеймін, бірақта көрсетілген ескеру жұмыстың қорғалуына ешқандай да кері әсер етпейді.
12	Докторант мақалаларының зерттеу тақырыбы бойынша ғылыми деңгейі (диссертация мақалалар сериясы нысанында қорғалған жағдайда ресми рецензенттер		Диссертациялық зерттеу тақырыбы бойныша 11 ғылыми мақала жарияланған, оның 1 ғылыми мақаласы Scopus базасына кірген, 6 ғылыми мақала Қазақстан Республикасы Ғылым және Жоғары білім министрлігінің Ғылым және жоғары білім саласындағы сапаны қамтамасыз ету комитеті бекіткен тізімдегі ғылыми басылымдарда, 3 ғылыми мақала халықаралық ғылыми-практикалық конференцияларда, соның ішінде 1 ғылыми мақала Қазақстаннан тыс Ресей Федерациясының халықаралық ғылыми-практикалық конференцияда баяндалған және жарияланған. Жарияланған мақалалардың барлығы да жоғары

	докторанттың зерттеу тақырыбы бойынша әр мақаласының ғылыми деңгейін зерделейді)		деңгейде зерттелген ғылыми еңбек болып табылады
13	Ресми рецензенттің шешімі (осы Үлгі ереженің 28-тармағына сәйкес)		Батырбай Нұрбол Мұхтарұлына «6D030100-Құқықтану» мамандығы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесін беруге болады

Ресми рецензент:

Алматы гуманитарлы-экономикалық университеті
«Экономика, қызмет көрсету және құқық»
кафедрасының аға оқытушысы,
заң ғылымдарының кандидаты **Т.А.Бапанов**

« »_____2024 жыл

